Deixem badar els infants

JOSEP GORDI
Doctor en Geografia

VICHY MATEU
Formadora i assessora en desenvolupament infantil
Direcció del Forest del Montseny-escola de bosc. www.vickymateu.com

Imagina't caminant pel bosc, sents la frescor de l'aire, l'escalfor del sol, el brunzir i la fresa dels animals i vegetals. Estímuls que ens fan sentir el batec de la vida. De sobte, de lluny, sents rialles i moviment: el camí et duu a una clariana i allà hi ha un grup d'infants. T'atures un moment, quantes vegades veus infants gaudint a la natura durant les teves passejades? N'hi ha quatre que estan fent una cabana, un parell que juguen amb pedres i pinyes, sembla que facin un món en miniatura, uns altres corren i trepen, al marge de la clariana n'hi ha una que està encantada amb quelcom. Totes i tots embadalides, entregades a la seva tasca o a la seva exploració o a la seva admiració: embadalides! Hi ha dues persones adultes que simplement les observen...

Cada vegada hi ha més pedagogies i estudis que defensen que cal deixar espai i temps als infants per explorar el seus interessos, la seva curiositat i satisfer les seves necessitats. Un espai i temps on fomentar la presa de decisions i la resiliència, cultivar el compromís i l'esperit de superació. Aquest temps i espai sense paràmetres fixats convida a explorar, descobrir i badar. Tanmateix, quan preparem activitats per a infants i/o adolescents, sovint establim els processos, marquem els objectius, injectem els valors i determinem la metodologia que cal seguir, amb la intenció que els infants aprenguin quelcom que els adults han decidit, quelcom que nosaltres sentim que és important per a ells i elles. Potser adulterem el procés d'aprenentatge? En aquestes condicions no es pot explorar ni descobrir lliurement, ni badar a gust. Òbviament, ha d'haver-hi espai per a diferents tipus d'aprenentatges, alguns dirigits i establerts, però d'altres per connectar amb el que ens envolta sense cap guió. La natura és un entorn propici i idoni per a aquesta connexió. No obstant això, mentre explorar i descobrir es recullen com a tasques importants per al desenvolupament de la persona, badar es considera, sobretot pels adults, un temps perdut.

Què és badar? Si consultem la definició de badar al *Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans*, trobarem una accepció que ho defineix com a «abstreure's, encantar-se, mirant alguna cosa». Per tant, badar és encantar-se davant de qualsevol fenomen natural o ésser que passa per davant nostre. Per endinsar-nos en aquest concepte, seguirem les pautes de tres grans badocs i caminadors: Josep Maria Espinàs, Patricia Gabancho i el monjo de Montserrat Vicenç Santamaria.

L'Espinàs deia sobre badar: «Les flors es baden, i un badoc és algú que es queda amb la boca oberta contemplant alguna cosa. M'agrada badar, doncs, és una manera de dir que vaig mirant cap aquí i cap allà sense buscar res en concret, entretenint-me amb les coses que trobo».

Patricia Gabancho deia sobre badar: «Badar (que es pot fer sense moure's de lloc) és obrir la ment, i sovint també la boca, per copsar la realitat de l'entorn, sense cap propòsit concret, simplement perquè la realitat és allà i es deixa prendre». Els infants sovint es meravellen amb la natura i el que mostra: el vol d'una papallona, els remolins d'un rierol, la forma d'una pedra.. Però cal que tinguin temps i espai buit per tal que aquestes sinergies s'esdevinguin. Parlem de trobades entre éssers que aporten vincles, sorpreses i aprenentatges que potser no sabrem explicar. Gabancho continua: «Badar requereix una ment alerta però mandrosa; res de preguntes profundes ni reflexions intel·lectuals. És una disposició de l'ànim, que no requereix cap altre esforç que deixar-se anar, despreocupar-se, buidar la ment perquè hi càpiga tot nou estímul, sigui quin sigui. Badar és combregar amb l'entorn».

Vicenç Santamaria, monjo de Montserrat, deia que cal despreocupar-se de fites, de cims, de rutes i practicar l'art del sant badar. Quina diferència hi ha entre badar i l'art del sant badar? Heus aquí la seva resposta: «D'entrada, badar i el sant badar són bons per a tothom. El matís que diferencia l'un de l'altre podria ser la intenció, l'actitud, el rerefons... Tots, d'una manera o altra, badem. Ara bé, el sant badar té un caient espiritual, implica un cert anhel d'endinsar-se en l'inaccessible».

Com a éssers animals que som, tenim el desig de ser part de l'entorn natural, el nostre hàbitat innat. L'infant de forma espontània s'hi atansa, lliure de judici i expectatives, obert al que s'ofereix, despert al que pugui succeir. Per tot plegat badar és una bona manera d'endinsar-nos en el món natural i de promoure el desenvolupament holístic dels infants. Els infants treballen la capacitat motriu i sensorial enfilant-se a un terraplè, jugant amb bassals, traginant pals; la capacitat cognitiva, explorant i descobrint; la capacitat emocional i social, compartint amb les companyes... I la capacitat espiritual? Badar és un estat que pot afavorir la interioritat, l'apropament al misteri, a l'invisible, al transcendent.

Als adults, aquest espai i temps buit dels infants a vegades ens genera

incomoditat i incertesa, però quan els acollim amb tendresa anem veient com van agafant forma. Observem com l'infant es meravella, com quelcom més enllà del coneixement es connecta.

Convé oferir activitats a natura sense cap planificació prèvia de l'aprenentatge? Cal afavorir la possibilitat de badar? Com podem fer-ho? Els autors d'aquest text som grans amants del bosc i creiem que aquest espai és un indret idoni per a l'aprenentatge. Per què? Senzillament, perquè el bosc és ple de vida, de relacions entre els éssers vius, de bellesa, de recursos i de simbolismes. Com diu Maria Montessori, «no hi ha descripció, ni imatge, ni llibre que pugui reemplaçar veure arbres reals i tota la vida que els envolta en un bosc. Una cosa emana d'ells que parla a l'ànima, cosa que ni un llibre ni un museu és capaç de donar-nos». Per tant, alguns dels nostres consells i propostes s'han d'esdevenir en el marc forestal, però és evident que hi ha altres medis igual d'interessants, com el mar, els aiguamolls, les muntanyes... Tots sempre a la natura.

Una primera proposta és promoure la passejada pel bosc en silenci i solitud. Pot semblar una idea excessiva per als infants, però es pot fer de forma gradual. Per exemple, si establim un punt de sortida i un d'arribada dins del bosc, l'alumne pot anar d'un punt a l'altre i l'objectiu pot ser competir per saber qui va més lent. Per tant és una competició per la lentitud i en aquest trajecte, on cadascú està sol, l'infant caminarà i badarà sense proposar-ho. Abans podem llegir la faula de la tortuga i la llebre. També podem fer el mateix exercici per parelles i en un trajecte un xic més llarg. Al final podem compartir l'experiència o fer redactar la vivència. També podem badar des de la quietud, per exemple estirats sota la capçada d'un arbre i, a partir d'uns exercicis de relaxació, es pot fer un exercici silenciós per encantar-nos davant de les formes, sons i llums que la capçada d'un arbre genera. O bé mirar formes dels núvols i explicar una història amb les formes que anem veient.

Un dels autors que ha estudiat les relacions entre els infants i la natura, Richard Louv, ens ho explica així: «Els infants necessiten la natura per al desenvolupament saludable dels seus sentits i, per tant, per a l'aprenentatge i la creativitat. [...] El futur pertany a qui tingui intel·ligència naturalista». Els infants i tots nosaltres necessitem la natura per nodrir la connexió amb el tot i alhora amb allò més efímer i proper. Badar pot ser un camí per aconseguir-ho.

› Els infants necessiten la natura per al desenvolupament saludable dels seus sentits, l'aprenentatge i la creativitat. Foto: Fundació Pere Tarrés.